

1957 YILINA KADAR MİLLÎ KÜTÜPHANE'YE GİRMİŞ ARAP HARFLİ TÜRKÇE SÜRELİ YAYINLARIN KATALOĞU

Millî Kütüphane Eski Harfli Türkçe Eserler Servisi'nin, kütüphanede bulunan Arap harfli Türkçe eserlerin muvakkat bir kataloğunu iki cilt halinde yayınlamasından sonra, aynı müessesenin süreli yayınlar servisi de böyle bir eser hazırlamış bulunuyor. 1957 yılına kadar Millî Kütüphane'ye Girmiş Arap Harfli Türkçe Süreli Yayınların Kataloğu adını taşıyan bu yeni katalog, 29X20 boyunda [1] + 71 sayfadır.

Eserin bir sayfalık önsözünde, «*Takvim-i Vekayi'*» den 1928 de Lâtin harflerinin kabulü tarihine kadar geçen zaman içinde çıkmış olan süreli yayınların tamamını bildiren bir katalogun bulunmadığı, böyle bir esere hazırlık olmak üzere bu katalogun meydana getirildiği kaydedilmektedir. Yine önsöze göre, katalogun yayınlamasının sağlığına ikinci bir fayda da, Millî Kütüphane'deki eksik koleksiyonları tamamlama ümididir. Bu sebeple katalog, bütün Türkiye kütüphanelerine ve ayrıca ilgili kimselere gönderilmiştir.

650 kadar gazete ve dergiyi ihtiva eden katalogda, gazete ve dergiler alfabetik olarak sıralanmışlardır. Künyeleri verilirken, bütün süreli yayınların adlarından sonra sırasıyla kaydedilen unsurlar şunlardır: Süreli yayının hangi konuda veya konularda çıktığı, birinci ve sonuncu sayılarının yayımlandığı tarihler, yayım süresi, sayı miktarı, süreli yayının sahibi ve mesul müdürü, çıktığı yer, boyu ve kaç günde bir çıktığı... Ayrıca, mevcut olduğu takdirde, resim ve plânslar kaydedilmekte, bunların dışındaki mühim hususlar da not yerinde belirtilmektedir.

Künyelerin bu şekildeki tesbitine misal olmak üzere *Ebüzziya Tefvik Bey'in Mecmua-i Ebüzziya'sı* ile *Ziya Gökalp'in Küçük Mecmua'sının* künyelerini katalogdan aynen alıyoruz :

Mecmua-i Ebüzziya. Edebî ve siyasi risale-i üsbüyyedir. 15 ramazan 1297 - 2 ramazan 1330, 1. — 15. cilt, 1. — 31. yıl, 1. — 159. sayı. Müdür-i Mesul, Sahib-i Mecmua: Ebüzziya. İstanbul, 8° (Haftalık)

NOT : Dergi 1305 - 1312 yıllarında yayımına ara vermiştir. Bazı ciltlerin indeksi vardır.

Küçük mecmua. ...ilmî, edebî, siyasi, iktisadi mecmua. 5 Haziran 1338 — 5 mart 1339, 1. yıl, 1. — 33. sayı, Sahib-i İmtiyaz ve Müdür-i Mesul : Ziya Gökalp. Diyarbakır 8° (Haftalık)

Süreli yayınların koleksiyonlarını tam olarak tesbit etmede en büyük zorluk, şüphesiz, gazete veya derginin son sayısını tayin hususunda olmaktadır. Gazete veya derginin çıkış tarihi günümüzden uzlaştıkça, bu güçlük daha da artmaktadır. Bu itibarla elde bulunan (hattâ ciltli) bir koleksiyonun son sayısının, o gazete veya derginin gerçekten son sayısı olup olmadığını tayin edebilmek kolay olmamaktadır. Katalogun önsözünde bu hususa : *Bilhassa dergi ve gazetelerin kapanış tarihlerinin tesbitinde her zaman sıhhatli bir netice elde edilemediğine işaret etmek isteriz* cümlesiyle temas edilmiştir.

Çeşitli şekilde de ad değiştirmiş gazete veya dergiler, katalogda, en son aldıkları isimde toplanmış, ancak bu süreli yayınların eski adları da alfabetik sırada kaydedilerek oradan son isme atıf yapılmıştır. Süreli yayın bir defadan çok isim değiştirdiği takdirde dahi yapılmış olan bu atıflara birkaç misal :

Afyonkarahisarında nur. bk. : Afyonda nur.

Hâkimiyet-i milliye. bk. : Ulus.

Maarif Vekâleti mecmuası. bk. : Maarif Vekillîği dergisi.

Tarih-i Osmanî Encümeni mecmuası. bk. : Türk Tarih Encümeni mecmuası.

Umumî olarak böylece gözden geçirdikten sonra, katalogda, dikkati çeken bazı hususlara da temas etmek istiyorum :

Sürelî yayınlarmın ilk ve son sayılarının tarihleri, gazete veya derginin kaydedildiği şekilde, yani sadece hierî olarak alınmıştır. Bu tarihlerin milâdileri de tesbit edilerek parantez içinde gösterilseydi şüphesiz faydalı olurdu.

Sürelî yayınlarmın sahip veya mesul müdürlerinin adları yazılırken, bazan, dergi veya gazetede yazılı bulunmayan soyadları da alınmış, fakat bu husus çok kere de hmal olunmuştur. Meselâ soyadları malûm olduğu halde *Celâl Sahir*, *Orhan Seyfi*, *İsmail Müstak*, *Halim Sabit*, *İrfan Emin* gibi kimseler; katalogda, sadece isimleriyle yer almışlardır.

Sürelî yayınlardan bazılarının sahip veya mesul müdürlerinin, dergi veya gazetede sadece harf ile gösterilmiş birinci adları, ismin aslı çok kere bilinemediği için, kataloga aynen alınmıştır. Ancak bunlardan A ile başlayan isimlerin eski harfleyle «elif» le mi, yoksa «ayn» ile mi olduğu (hem de bazan A harfinin yanına, içine «elif» veya «ayn» yazılmak üzere yuvarlak parantez açılmış olduğu halde) tesbit edilmemiştir. Meselâ *Afak*'ın sahibi A () *Kâmil* (Sf. I), *Bilgi* mecmuasının sahibi ve mesul müdürü *Muallim A* () *Rıza* (Sf. 7) parantezlerin içleri boş bırakılmak; *Çocuk Bahçesi* dergisinin müdürü *A. Mehdi* (Sf. 10) ve *Genç Yolcular*'ın mesul müdürü *A. Memduh* (Sf. 17) ise A ların yanlarına parantez dahi açılmadan geçilmişlerdir. Halbuki, meselâ, *Hayaban* dergisinin sermuharriiri *A. Seyfeddin* (Sf. 22) ile *Kırım* mecmuasının mesul müdürü *A. Halî*'in (Sf. 32) A harflerinin yanındaki parantezde bu harfin «elif» olduğu belirtilmiştir.

Bazı sürelî yayınlarmın künyelerinde veya notlarında ufak tefek yanlışlıklara rastlanmaktadır. Meselâ *Mecmua-i Ebüzziye*'nin not yerinde : *Dergi 1305-1312 yıllarında yayımına ara vermiştir* denilmektedir (Sf. 36). Halbuki *Mecmua-i Ebüzziye*, yayımına iki kere ara vermiştir ve yukarıdaki tarih, ilk arayı göstermektedir. Dergi, 1317 de, IX. cildin 93. sayısında ikinci defa yayımını durdurmuş ve ancak 1329 da X. cilt olarak 94 sayısı ile neşre başlanmıştır.

Aşyan dergisi de, 2 cilt ve 26 sayı olarak kaydedilmiştir (Sf. 4). Halbuki bu dergi III. cildin ilk sayısı olarak 27 numaralı *Aşyan*'ı da yayımladıktan sonra yayımına son vermiştir.

Katalogda, imlâ hususunda da bazı aksaklıklar göze çarpmaktadır. Meselâ *bahçe* kelimesi bazan *h*, bazan *ğ* ile yazılmıştır. Misal : *Bahçe* (Sf.5) ve *Bağcıvan* (Sf. 6) dergileri *ğ*, *Çocuk Bahçesi* (Sf. 10) dergisi *h* ile dir. Özel adlar aslına sadık kalınarak *Ahmed*, *Mahmud*, *Necmeddin* v.b. yazıldığı halde *Lütf*'lex *Lütfi* şeklinde kaydedilmiştir (Sf. 6, 39, 52.).

Her eserde bir takım aksaklıklar veya yanlışlar bulunması tabiidir. *Sürelî Yayınlar Katalogunda* da bu ilk şekli ile elbette ki bazı kusurları olacaktı. Fakat, bu küçük kusurlara rağmen, katalog, eski dergiler ve gazeteler üzerinde çalışmak isteyenler için çok değerli bir yardımcı değerindedir.

Katalogu hazırlayanların, Arap harflerini soğradan öğrenen gençler olduğunu burada bilhassa belirtmek isterim. Bu itibarla, eseri ortaya koyan bu genç arkadaşları bir değil, iki kere tebrik etmek yerinde olur.

Ankara, 27 Ekim 1937
Nejdet Sançar